

به نام خداوند جان و خرد

بررسی جنبه‌های نمایشی
حکایت‌هایی از گلستان سعدی

مریم برهانی



انتشارات تیرگان

سرنشانه: برهانی، مریم
عنوان و نام پدیدآور: بررسی جنبه های نمایشی حکایت هایی از گلستان
سعدی/ مریم برهانی
مشخصات نشر: تهران: تیرگان، ۱۳۹۳
مشخصات ظاهری: ۱۵۶ ص.
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۲۴-۰۷۶ ۶
وضعیت فهرست نویسی: فیا.
یادداشت: کتابنامه.
موضوع: سعدی، مصطفی بن عبدالله، ۱۶۹۱ق. - - گلستان - نقد و تفسیر
موضوع: نثر فارسی - قرن ۷ق
شماره افزوده: سعدی، مصطفی بن عبدالله، ۱۶۹۱ق. - گلستان، شرح
رده بندی کنگره: ۱۳۹۳ ب۴ پ۵۲۱۲ PIR
رده بندی دیویی: ۸۱۸/۸۲۱
شماره کتابشناسی ملی: ۳۶۰۷۱۳۹



انتشارات تیرگان

تهران، صندوق پستی: ۱۱۴-۱۷۱۸۵، تلفن: ۸۸۸۱۳-۵۱ و ۹۱۳۶۱۱۱۵۱۲

Email: tati_pub@yahoo.com/ www.tirganpub.ir

بررسی جنبه های نمایشی

حکایت هایی از گلستان سعدی

مؤلف: مریم برهانی

طراح جلد فروغ بیژن

لیتوگرافی صدف • چاپ خانه مهارت • صحافی مهرگان

نوبت چاپ نخست: ۱۳۹۳ • شمارگان ۵۰۰ نسخه

• شماره نشر ۲۸۷

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۲۴-۰۷۶ ۶

قیمت ۱۰۰۰۰ تومان

فهرست مطالب

۶	پیش‌گفتار.....
	فصل اول: نگاهی به جایگاه سعدی در جهان و شیوه تربیتی او در گلستان
۹	سعدی و ادبیات جهان.....
۱۴	گلستانی که سعدی بنا نهاد.....
۱۶	سعدی و شیوه تربیتی او در گلستان.....
۲۲	سعدی و نگاه ویژه تربیتی او نسبت به پادشاهان در گلستان.....
۲۶	تأثیرپذیری سعدی از شاعران و عارفان بزرگ پیش از خود در گلستان.....
	فصل دوم: ویژگی‌های موجود در حکایت‌های کهن ایران مانند حکایت‌های گلستان برای اقتباس نمایشی
۲۹	بررسی داستان و حکایت.....
۳۴	بررسی عناصر داستان و حکایت.....
۴۴	جنبه‌های نمایشی حکایت‌های فارسی.....
۴۷	موضوع (سوژه) و درونمایه‌های (تم‌های) موجود در حکایت‌های فارسی.....
۴۹	عنصر روایت در حکایت.....
۵۰	چالش‌های اقتباس از حکایت‌های فارسی.....
	فصل سوم: اشتراکات و افتراقات ادبیات تعلیمی و ادبیات نمایشی
۵۲	اشتراکات ادبیات تعلیمی و ادبیات نمایشی.....
۵۸	کارکرد شناختی.....
۵۹	کارکرد زبانی.....
۶۱	کارکرد اخلاقی.....
۶۲	کارکرد فرهنگی.....
۶۳	کارکرد آموزش مهارت‌ها.....
۷۰	افتراقات ادبیات تعلیمی و ادبیات نمایشی.....
	فصل چهارم: بررسی جنبه‌های نمایشی تعدادی از حکایت‌های گلستان
۷۷	باب اول: در سیرت پادشاهان.....

❖ بررسی جنبه‌های نمایشی حکایت‌هایی از گلستان سعدی

۷۷	 حکایت سوم
۸۲	 حکایت بیست و دوم
۸۵	 حکایت چهلیم
۸۸	 باب دوم: در اخلاق درویشان
۸۸	 حکایت سیزدهم
۹۰	 حکایت بیست و هفتم
۹۳	 حکایت سی و دوم
۹۷	 باب سوم: در فضیلت قناعت
۹۷	 حکایت ششم
۹۹	 حکایت یازدهم
۱۰۲	 حکایت بیست و هشتم
۱۱۴	 باب چهارم: در فوائد خاموشی
۱۱۴	 حکایت دهم
۱۱۶	 حکایت یازدهم
۱۱۷	 حکایت دوازدهم
۱۲۰	 باب پنجم: در عشق و جوانی
۱۲۰	 حکایت یازدهم
۱۲۱	 حکایت دوازدهم
۱۲۴	 حکایت هجدهم
۱۲۷	 باب ششم: در ضعف و پیری
۱۲۷	 حکایت دوم
۱۳۰	 حکایت سوم
۱۳۳	 حکایت ششم
۱۳۵	 باب هفتم: در تأثیر تربیت
۱۳۵	 حکایت سوم
۱۳۷	 حکایت پنجم
۱۴۰	 حکایت هفدهم
۱۴۳	 باب هشتم: در آداب صحبت

فهرست ❖ ۵

۱۴۳.....	پند اول
۱۴۴.....	پند دوم
۱۴۵.....	پند سوم
۱۵۴.....	منابع و مأخذ

www.ketab.ir

پیش‌گفتار:

با آغاز تمدن بشر ادبیات نیز شکل گرفت و تا به امروز بخش تفکیک‌ناپذیری از زندگی انسان‌ها شده است. ادبیات به هنر شباهت بسیار دارد. این شباهت بی‌تردید از سرچشمه واحد و کارکرد نهایی کم و بیش یکسان آنهاست. از همان آغاز پیدایش ادبیات منبعی برای انتقال و آموزش اطلاعات، دانش، مهارت‌ها و کسب آگاهی بشر نسبت به خود و دیگر پدیده‌های هستی بوده است. ادبیات کهن ایران زمین نیز از این قاعده مستثنی نیست و در طول تاریخ ادبیات این سرزمین کهن موارد بیشماری از آثار ادبی با مضامین تربیتی و اخلاقی وجود دارد که با گذشت قرن‌ها هنوز طراوت و پویایی خود را از دست نداده‌اند و بشر قرن بیست و یکم با مطالعه آنها شناخت و درک عمیق‌تر و بهتری از خود و جهان پیدا می‌کند. گلستان سعدی یکی از همین متون کهن فارسی و میراث ارزشمند روزگار گذشته است و دریایی از حکمت، معرفت و فرهنگ را در خود جای داده است. حکایت‌های گلستان حاوی پیام‌های ارزشمند اخلاقی و تربیتی برای انسان است که گذشت قرن‌ها رنگ و بوی کهنه به آنها نداده بلکه این مفاهیم با گذشت زمان همچون گوهری ارزشمند نسل به نسل در بین ایرانیان به میراث گذاشته می‌شود. کتاب گلستان را سعدی شیرازی شاعر پر آوازه ایرانی در قرن ۷ ه. ق در ۸ باب تصنیف کرده است. گلستان او یک دوره کامل از حکمت عملی است و علم سیاست و اخلاق را با دلکش‌ترین عبارات بیان کرده و

فهم مضامین مهم و مفاهیم سنگین را با هوشمندی و ظرافت طبع بی مثال اش برای خواننده آسان و دلپذیر ساخته چنان که خود می فرماید: «داروی تلخ نصیحت به شهد ظرافت برآمیخته تا طبع ملول از دولت قبول محروم نماند» سخن سعدی سراسر پند و اندرز است. تاثیر هم به عنوان یکی از قدیمی ترین هنرهای بشری علاوه بر ابعاد سرگرمی مخاطب دارای ظرفیتهایی برای بالا بردن دانش و مهارت های اجتماعی و آموزه های اخلاقی و فکری است. در ایران تاثیر با شکل و رنگ غربی هنری نو و جدید می باشد اما تاثیر هنری است که از دیرباز در غرب و تمدن کهنی چون یونان وجود داشته. ادبیات نمایشی به عنوان انواع ادبی مستقلی از ادبیات، واجد کارکردهای تعلیمی و تربیتی است. برای داشتن ادبیات نمایشی و به طبع آن تاثیر قوی و غنی از مضامین اخلاقی و تربیتی برای پرورش انسان های بهتر و در نهایت جامعه بهتر، شناخت منابع گرانقدر ادبی ایران همچون گلستان سعدی و استفاده از حکایت های ارزشمند آنها لازم و ضروری است. از این رو باید با نگاهی نو به این مجموعه ها نگرست و طرحی نو در انداخت.

برای اقتباس از حکایت های گلستان باید سعدی و اندیشه هایش را بررسی و هدف های تربیتی او را باز شناخت. در راستای همین هدف در این کتاب ابتدا به بررسی نگاه تربیتی سعدی و شیوهی تربیتی او در گلستان پرداخته شده و سپس مفاهیمی چون حکایت، عناصر آن، جنبه های نمایشی حکایت و چالش های اقتباس از حکایت مورد بررسی قرار گرفته است و چون حکایت های گلستان سعدی به عنوان نمونه ای از ادبیات تعلیمی در ادبیات نمایشی مورد

بررسی است، برای دستیابی به شیوه چگونگی بهره‌مندی از حکایت‌ها از مقایسه بین ادبیات تعلیمی و ادبیات نمایشی استفاده شده است، زیرا برای برقراری ارتباط بین حکایت‌های گلستان و ادبیات نمایشی ابتدا باید تفاوت‌ها و اشتراک‌های بین آنها را شناخت و سپس با توجه به این نکات افتراقی و اشتراکی راهی برای برقراری ارتباط بین آنها یافت و در پایان عناصر نمایشی تعدادی از حکایت‌های گلستان مورد بررسی قرار گرفته است. به امید آنکه با نگاه بیشتر به گذشته و بازیافتن اصل خویش و شناخت آثار ارزشمند ایرانی در راستای دستیابی به هویت ایرانی اسلامی و دست یافتن به ثناتر ملی گام برداریم.

www.ketabchi.ir